

terih milijenec si bil. Vest o žalostni tvoji smrti je krez dvoma pretresla bivše tvoje gg. profesorje, ki so te čislali kot vestnega, vzglednega in vrlo nadarjenega svojega učenca. Vest o tvoji smrti je napolnila oči tvojih sodijakov in mnogobrojnih prijateljev s solzami odkritosrčne žalosti, da so vsklikali prav nehoti: „Skoda ga je, zakaj padajo tudi taki, ki bi bili lahko za svoj rod mnogo storili!“ Po tebi žaluje čisto posebno tudi tvoj ujec, ki je bil ponosen, da je imel v tebi pod svojo streho dijaka, katerega so njegovi gg. profesorji „slavnega“ imenovali in kateremu je bila „Zora“ že pred leti napovedala, da bode zavzemal kedaj častno mesto med slovenskimi pisatelji. No, Bog je odredil v svoji, nam neumljivi modrosti drugače, zato pa kličemo vđani v njegovo sveto voljo: Bog ti daj večni mir in na srečno svidenje v večnosti!

Vsem padlim vojakom od Smarjete na Pesnici! Ker se od začetka vojne do sedaj nismo mogli spomniti vseh padlih vojakov naše župnije, hočemo storiti to danes. Do danes zaznamujemo 10 pogrešanih in 23 padlih vojakov; med pogrešane so pa šteli le večinoma oni iz začetnih bitk, sicer bi se bilo število s temi v zadnjih mesecih preminulimi lokaj večje. Pogrešani so: Baumgartner Karol, Vakaj Franc, Polič Vinko, Rantaša Jožef, Zdravec Alojz, Farazin Alojz, Čuček Matevž, Rojs Jožef, Kotnik J. in Sekol Alojz. Padli, oziroma na posledičnih dobijena ran so umrli: Baumgartner Jakob, Sorman A., Senekovič Ferdinand, Ferk Franc in Ferk Anton (brata!), Žnidarčok Jakob, Pavalec Jožef, Neuwirt Jožef, Kmetič Leopold, Cafnik Anton, Zavrnik Mina, Pečovnik Janez, Skrobar Jožef, Koletnik Anton, Pšeničnik Rudolf, Breznik Vinko, Kaube Franc, Ja-

kob Breg, Zelenik Franc, Vezjak Franc, Belec Lud., Tomažič Rudolf in Markl Janez. Srce se nam krči v tugi za našimi dragimi padlimi, glavo priklanjamo v nepoplačljivi hvaležnosti in v najvišjem spoštovanju pred njimi, ubogimi žrtvami, ki so darovali svoja nadebudna življenja na oltar naše mile domovine. Vabim vas vse Smarječane, da si dantešnje število „Slovenskega Gospodarja“ z zaznamkom teh naših žrtlev dobro shranite! Ne moremo kinčati njihovih daljnih grobov, stavimo jim pa v tem listu sicer skromen, vendar odsrčni in nevenljiv spomenik z besedami:

Gruda lahka, spanje mirno, bodi vam v daljini,
Vam, slovenske domovine vi junški sini!
Nad zvezdami tam drug je svet,
Kjer ni morjenja,
Ne trpljenja,
Kot zdaj ga poln ta svet — zaklet.
Solze suši le up med nami,
Da vidimo se nad zvezdami!

Mirko Vauda.

Izmed mnogih mož in mladeničev tudi Jakoba Polanič iz Kristanec pri Sv. Križu na Murskem polju ne bo več nazaj. Podlegel je ranam v bolnišnici v Eperješu na Ogrskem ravno na svoj god, dne 25. julija. Bil je priden mladenič, ud tukajšnjega pevskega in tamburaškega zbora, krepka, opora svojih staršev, ki so zgubili z njim že drugega sina. Srčno je hrepenel po domovini, a sedaj je v boljši domovini, kjer ni solz in ne gorja, ampak sreča prava je doma. Bridko izkušanim staršem in pridni sestrici naše sožalje!

† Cesar Franc Jožef I. umrl.

Komaj so prve strani našega lista, na katerih poročamo o cesarjevi bolezni, šle v stroj, že nam je prinesel brzobjav neizmerno tužno vest, da je naš blagi cesar Franc Jožef I. v torek, dne 21. novembra, ob 9. uri zvečer, v šenbrunskem gradu mirno v Gospodu zaspal. Kot je bilo začetje bolezni cesarjeve bolezni srce vsakega državljana napolnjeno s strahom in sočutjem, tako bo sedaj ob tužni vesti občela vse narode naše države odkritosrčna in globoka žalost. Avstrijski narodi žalujejo za svojim dobrim očetom, za svojim modrim vladarjem, za svojim od celega sveta spoštovanim cesarjem.

Ni ga bilo vladarja, ki bi si na svojem cesarskem prestolu toliko poskušil kakor naš cesar. Ko je nastopil vladarstvo, je vrel po celi Evropi in tudi v Avstriji. Narodi so hoteli sodelovati pri vladanju. Skoro do leta 1870 se nemirni duhovi niso mogli pomiriti. In ko se je to zgodilo, nastalo je nemirno tekovanje med avstrijskimi narodi samimi. Kakor ima čdo v hiši, kjer je mnogo živahnih, zdravih fantov, vedno svoje skrbi, tako smo tudi avstrijski narodi svojemu ljubemu očetu na cesarskem prestolu povzročali mnogo skrbi, mnogo žalosti, ja tudi marsikatero veselje. Njegovo očetovsko srce se je posebno veselilo nad krasnim napredkom, ki se je pri vseh narodih opazoval v narodnih in gospodarskih ozirih. Avstrija se je pod mroljubnim žetozom svojega modrega vladarja vsestransko bližala nenavadno krasnemu razvitu in razvoju. In tedaj se je sovražnik z blede zavistjo začel ozirati na našo srečo ter kahlil naš notranji mir. Tako je prišlo do strašne svetovne vojske.

Vemo, da se je naš vladar strašno težko odločil za vojsko, odločil le, ker ni našel drugega izhoda, da brani čast svoje vladarske hiše in varnosti svojih narodov. Njegovo srce je bilo do dna mroljubno in našemu cesarju ni noben naslov tako ugajal, kakor da so ga nazivali zaradi njegove mroljubnosti kneza miru. Ko je morala štati Avstrija v vojno vrvenje, je bilo njegovo srce globoko ranjeno in vsaka kaplja krvi, ki je potekla iz ran zvestih mu Avstrijcev, je zaskelala dobro očetovo srce. Gotovo si nihče ni tako, kakor naš cesar Franc Jožef, želel trenotka, ko bi lahko naznanil svojim narodom, da jim vrača ljubi mir, ki so nam ga sovražniki za par let s hudobno roko skalili.

Predno je mogel svojim narodom razglasiti — mir, va je poklical vsemogočni, kateremu je bil rajni cesar vedno zvest služabnik, k sebi, zavzivat večnega miru. Dobojeval je svoje življenje zvesto in pogumno in sedaj si je šel po večno plačilo. Pokoj njegovi duši!

Potrti stojimo tudi Slovenci ob rakvi svojega priljubljenega vladarja. Kako radi smo ga imeli, kako udani smo mu bili, tega ni bilo spoznati samo iz

zvestobe naših sre, ampak tudi iz polokov krvi, ki so jo slovenski junaki pretočili na bojiščih za vladarja in Avstrijo. Cim večja je udanost in ljubezen, tem večja je žalost nad izgubo. Zato Slovenci sedaj polni žalosti objokujemo smrt svojega cesarja, izražamo globoko sočutje vladarski hiši ter v tem žalostno-resnem trenutku nanovo prisegamo zvestobo Habsburžanom in Avstriji!

Zadnji dnevi. — Smrt.

Cesar se je začetkom novembra prehladil in dobil nahod, ki ga je tako zdelal, da se je moral na Martinovo vleči. Toda ker je za stare ljudi ležanje zaradi pljučnice sila nevarno, skušali so zdravniki, da ga drže pokoncu kolikor mogoče. Zato tudi sprejemov niso odsvetovali, ampak nasprotno so jih odbravali, da so tako zaposlili presvitlega cesarja. A telesne moči so začele vedno bolj pojemati in nazadnje tudi zdravniki niso mogli več braniti postelje. V nedeljo so se pokazali prvi znaki plučnice in že v torek, dne 21. t. m., je nastopila smrt.

V torek, dne 21. novembra, popoldan se sta izdala cesarjeva telesna zdravnika dr. Kerol in dr. Ortner o cesarjevi bolezni sledečo poročilo:

Vnetje desnih pljuč Njegovega Veličanstva se je razširilo. Telesna vročina je znašala zjutraj 38,1, ob 2. uri popoldne 39,5, zvečer pa 39,6 stopinj, 80 utripov žile, utripi mehkejši. Dihanje pomnoženo, v minuti 30 dihov. Tek malenkosten. Telesne moči so se vidno zmanjšale.

Ze istega dne ponoči pa je izšla posebna izdaja dunajskega uradnega lista „Wiener Zeitung“, ki je javljala pretužno vest:

Njegovo cesarsko in kraljevo Apostolsko Veličanstvo Franc Jožef I. je danes, dne 21. novembra, ob 9. uri zvečer na gradu Senbrun mirno v Gospodu zaspal.

Cesarjevo življenje.

Rajni cesar je bil mož neumornega dela. Ko še so Dunajčani spali, je bil svetli cesar že na nogah. Po leti je vstajal ob štiri, po zimi ob petih. Po zajutreku je navadno pregledal novine in ob šestih so že začeli prihajati višji uradniki poročati o raznih opravkih. To je trajalo navadno do devete ali do desete ure.

V pondeljek in četrtek so bile navadno občne avdijence ali zaslišanja. Cesar je vsakega pazno poslušal in odgovoril, a ni delal praznih obljub, ampak naravnost povedal, zakaj ne more uslišati prošnje, ali pa obljubil, da se prošnjikova zadeva pravično preišče in reši.

Med 11. in 12. uro je bil drugi zajutrek, potem pa so prišli na vrsto važnejši predlogi ministrov. Dokler je imel kaj opraviti, si cesar ni dal miru. Vsi ministri pričajo o tem, da se je v cesarjevi pisarni uračovalo najhitreje in da so se vse vloge,

Na italijanskem bojišču je padel posestnikov sin Martin Cesar od S. v. Stefana pri Smarju. Zadet je bil v trebuh in je kmalu nato podlegel ranam. Kakor pišejo njegovi prijatelji, je bil med njimi zelo priljubljen.

Našemu dobremu sosedu v spomin! Na praznik Vseh svetnikov je došla brzobjavka, da je dal življenje za domovino Jožef Arlič, p. d. Hriberšek, posestnik pri Novičerkvi. Umrl je bolan na kužni bolezni malariji na Moravskem v bolnišnici mesta Brno. Rajni Jožef je bil kot mladenič pri vseh prireditvah slovenskega bralnega društva in kot mož vrlo pristaš Slovenske Kmečke Zveze. Leta 1913, meseca oktobra, se je poročil in prevzel Hriberškovo posestvo, katero je komaj deset mesecev urejeval in vodil. Ko je izbruhnila svetovna vojska, je z veseljem in z velikim navdušenjem zapustil domačo streho ter izročil vso skrb za vse svoji skrbni ženi in se podal v južno Dalmacijo na trdnjave braniti ljubo domovino. Le enkrat se mu je izpolnila želja v 28 mesecih, da je smel obiskat svoje drage, od katerih že ni našel več svojega dobrega očeta. Po osemdnevnem dopustu se je zelo težko ločil od svojih ljubih, kakor bi slutil, da jih zadnjikrat gleda. In res, meseca avgusta je dobil nalezljivo bolezen in po trimesečnem hiranju je podlegel bolezni, ki ga je položila v cvetu najlepših moških let (35) v prerani grob. Umrl je dne 31. oktobra. Daleč tam v tuji zemlji počiva njegovo truplo. Za njim žaluje njegova mlada žena in dve leti star sinček ter stara in bolna mamica, kakor tudi vsi tovariši in prijatelji. Tolazi nas zavest, da, ker je rajni Jožef posebno častil Marijo in pogosto prejemal sv. zakramente, da mu je bil Bog milostljiv sodnik, in obilen plačnik za vsa njegova dela.

ki niso bile preobširne, vračale ministrstvom v 24 urah.

Ob nedeljah in praznikih je bil cesar redno pri sv. maši, navadno ob 11. uri; sploh pa je izpolnjeval natanko svoje verske dolžnosti. K počitku je hodil cesar ob 9. uri.

Tako je bil naš cesar najlepši zgled marljivosti in delavnosti. Zanj ni bil noben dan izgubljen, zakaj niti minuta mu ni minila brez dela.

Kratek življenjepisa.

Rodil se je v Senbrunu, kjer je sedaj tudi umrl, dne 18. avg. 1830; njegov oče je bil nadvojvoda Franc Karol, brat prejšnjega cesarja Ferdinanda I., njegova mati je bila visoko nadarjena gospa, bavarska princezinja Zofija. V Avstriji je vladal takrat Franc I., našega rajnega vladarja stari oče. Ta je svojega živahnega vnuka, lejšega dečka modri oči in plavih las, imel posebno rad. Bil mu je prvi učitelj: z njim se je igral po sobi in na vrtu, ga učil, kako se drži vojak po koncu in kako koraka.

Vzgojo v prvih letih je vodila grofica Sturmleder, pozneje pa grof Henrik Bombel. Pravi njegov vzgojitelj pa je bil častnik in mož poštenega krščanskega značaja: grof Ivan Koronini, ki je pazil posebno na to, da postane iz gojenca v resnici mož resnega značaja.

Leta 1848 je nastala vojska na Laškem. Avstrijski armadi je poveljeval grof Radecki. Tudi nadvojvoda Franc Jožef je moral na bojišče, da se seznanj z vojnimi uredbami. Takrat je bil prvič v ognju.

Ker se je cesar Ferdinand radi nemirov po celi državi odpovedal v Olomucu prestolu, je nastopil 2. dec. 1848 vladarstvo nadvojvoda Franc Jožef, star še le 18 let. Najprej je moral pomiriti narode. Le proti Ogrom je bilo treba nastopiti z orožjem. S pomočjo Rusov in svojih zvestih državljanov je zadušil upor na Ogrskem.

Leta 1859 so se združili proti nam Francozi in Italijani. Izgubili smo Lombardijo. Leta 1866 so se združili proti nam Prusi in Italijani. Labe sta sicer slavno premagala nadvojvoda Albreht na kopnem pri Kustoci in Tegethof na morju pri otoku Visu, a Prusi so nas natolkli pri Kraljevem Gradu. Avstrija je izgubila krasno Benečijo.

Leta 1878 je zasedla naša vojska pod poveljstvom generala Filipoviča Bosno in Hercegovino.

Leta 1889 je nenadoma umrl cesarjevič Rudolf. Dne 10. septembra 1898 pa je anarhist Lukeni umoril preblago cesarico Elizabeto.

Leta 1908, dne 7. oktobra, je proglasil cesar Bosno in Hercegovino za svoje dežele.

Dne 28. junija 1914 je kruta roka zločinkega morilca v Sarajevu usmrtila preblagega nadvojvoda prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegovo ljubeznjivo soprogo Zofijo. To je postal najbližji povod za svetovno vojsko.

Dne 28. julija 1914 je Avstrija napovedala Srbiji vojsko, dne 5. avgusta Rusiji. Dne 23. maja l. 1915 nam je napovedal italijanski kralj vojsko. Dne 27. avgusta 1916 nam je tudi druga naša zaveznica Rumunija napovedala vojsko.

Dne 5. novembra 1916 se je proglasilo samostojno poljsko kraljestvo.

Cesar v smrtni nevarnosti.

Dasi je bil Franc Jožef vedno dober oče vsem dobrim ljudem, vendar se je našel človek, ki ga je hotel usmrtiti. Le z božjo pomočjo je ušel cesar tej smrtni nevarnosti. Bilo pa je to tako-le:

Cesar je imel navado, da je hodil po zimi po sesturnem delu od 12. ure do ene popoldne na sprehod. Ker se nikoli ni bal svojih podložnikov, zato ga tudi ob takih prilikah ni spremljalo večje spremstvo. Hodil je z njim navadno le en spremljevalec. Dne 18. svečana 1853 se je izprehajal cesar s svojim adjutantom grofom O'Donellom po bastiji dunajski. In prišla sta že do Koroških vrat. Tu pa je bila napoti luža in adjutant stopi malo od cesarja proč — a v tistem hipu skoči neki človek proti njemu in z dolgim nožem napade cesarja. Adjutant prime hitro napadaleca z obema rokama, a ta je bil vendar že zadel cesarja na tilniku. Toda božja roka je čuvala nad življenjem cesarjevem. Po tilniku je zdrsnil nož proti vratu navzdol; ravil je sicer cesarja, pa samo lahko, ker je ovratnikova zapona oslabilila moč napadalecove.

O' Donell prime hudobneža in ga vrže ob tla; začela sta se boriti. K sreči mu priskoči neki meščan na pomoč, prime morileca z obema rokama za lase in udari nekolikokrat z njegovo glavo krepko ob tla. Morilec izpusti grofa; ta skoči pokonec in potegne sabljo; napadalec jo prime, pa se rani. Cesar je videl ves prizor in svetoval grofu: „O' Donell, le vtaknite sabljo!“ Grof uboga, stopi k cesarju in zapazi šele zdaj, da je cesar ranjen. Navzlic svoji rani hoče iti cesar sam domov. O' Donell je med tem poklical patroljo in ji izročil napadaleca, krojača Libenija, potem je podal cesarju roko in ga spremil v bližnjo palačo nadvojvode Albrehta. Med potom je rekel cesar O' Donellu: „Zdaj se mi godi, kot mojim vrlim vojakom v Milanu.“ (Ondi so namreč zarotniki, privrženci Mazzinija, bili malo poprej na cesti napadli, ranili in umorili nekaj vojakov.) Blizu vrat palače se stemni cesarju pred očmi. O' Donell ga hitro pelje v predsobo in mu umije z mrzlo vodo obraz, roke in vrat; cesar se je takoj zopet zavedel.

K sreči ni bila cesarjeva rana nevarna, vendar je moral nekaj tednov ostati doma. Cesarjeve rešitelje so slavili povsod. Meščanu Eitenreihu je poslala cesarjeva mati v spomin prstan, v katerem so bili vdeleni krvavi lasje cesarjevi, okrog njih pa napis: „Bog Ti povrni!“ Na Dunaj pa so hтели odposlanci vseh dežel, da so izrazili očetu, najvojvodu Francu Karolu, ogroženje načrdom zločinom in veselje, da je božja roka obvarovala drago življenje cesarjevo. Ko je cesar popolnoma okreval, je bila prva pot njegova v krasni hram sv. Stefana, da je ondi zahvalil Boga za rešitev. Cerkev je bila ta dan prav natlačeno polna, 10.000 sveč je gorelo v njej — vse je hvalilo Boga za srečno rešitev cesarjevo. V zahvalo za božjo varstvo so sezidali zvesti podložniki z nabranimi doneski na Dunaju obljubljeno ali votivno cerkev, najlepšo kolikor jih je videti tam. „V hiši božji smo slavili rešitev cesarjevo — hiša božja bodi prelepi spomenik, ki bo svetu oznanjal Avstrije hvalo in veselje. Tako je bilo čitati v pozivu, s katerim so začeli nabirati darove za to cerkev. In od vseh strani so darovali ljudje doneske, velike in male. V enem samem dnevu so nabrali na Dunaju 800 tisoč kron in predno je minilo leto, je bil nabran že prvi milijon kron. — Med najlepše spomenike pa še stojemo tega-le: Materi Libenija je nakazal cesar — podpora, da je mogla živeti po usmrcenju njenega sina!

Cesar v sveti deželi.

Leta 1869 je potoval naš cesar na Jutrovo. Srce ga je gnalo tudi v sveto deželo obiskat kraje, kjer je živel naš Zveličar, kjer je prejel svojo kri za nas. Na potu se je ogledal tudi v Carigradu. Ondi ga je seveda sprejel sultan z največjim sijajem — prvega vladarja avstrijskega, ki je stopil na tla prestolnice nekdanj tako grozovitih sovražnikov Avstrije in vse krščanske Evrope.

Dne 8. novembra je stopil cesar v mestu Jafa na zemljo svete dežele. Cohn je sicer telebnil ob nek skalo, pa krmar je pomiril cesarja, rekoč: „Ne boj se, veliki cesar, jaz, Mustafa, sem pri tebi.“ In ker je srečno prepeljal cesarja iz ladje na breg, je dobil 100 cekinov in zlati križec.

Ogledavši si mesto Jafa in krasne vrtove polne pomeranč in granat, nadaljeval je cesar na konju pot proti Jeruzalemu, toda s čudnim spremstvom — nad 1000 Arabcev na konjih ga je spremljalo; zbral jim je sultanov namestnik iz vseh delov Sirije, da so spremljali cesarja, zabavajoč ga z igro „Fantazija“: v belih burnusih so drveli na malih svojih konjih mimo cesarja, v eni roki so držali sulico z zastavico, v drugi dolgo puško, v najhujšem diru so se vzdignili s sedla, ter sprožili puške.

Ko prijašejo na grič Elkuds, s katerega zagledajo romarji prvič sveto mesto, skoči cesar s konja, pade na kolena, poljubi tla in prebije nekaj minut v vroči molitvi. Solze so mu igralo v očeh, ko vstane. Ko pride v Jeruzalem „kralj Jeruzalemski“ — ta našlov ima cesar avstrijski — stopi zopet rez konja, ker noče jezdariti po mestu, po katerem je hodil naš Rešenik. Ogledal si je vse svete kraje, molil je za svojo rodovino in za vse svoje podložnike, bogato je obdaril cerkve in samostane, predno se je vrnil nazaj v Jafa.

A morje je bilo silno viharno. Spremistvo je prosilo cesarja, naj se ne vkreca v takem vremenu. On pa pravi: „Obljubil sem, da pridem jutri v Port Said, biti hočem mož-beseda.“ Nato vpraša admirala Tegethofa, ali je nevarno. „No, nevarnosti ravno še ni“, odvrne admiral. „Torej se peljemo!“, ukaže cesar in stopi v čoln, da bi se peljal k ladji. Toda nenkrat se postavi čoln navpič in hipoma izgine. K sreči se kmalu zopet prikaže in z ladje so zadoneli streli, ki so naznanjali, da je dospel cesar srečno v varno. Čoln se kmalu vrne, toda brodniki so rekli, da bi v drugič za nobeno ceno ne vozili več. Za to so se morali drugi gospodje še le drug dan vkrcati in odpeljati. Dne 25. novembra se je vrnil cesar na Dunaj.

Cesar med Slovenci.

Prvič je stopil cesar Franc Jožef na slovenska tla dne 8. kimovca 1882 in sicer v Celovcu. Dne 11. kimovca ga je v Trbižu po slovensko pozdravilo 40 brhkih Ziljanov in 40 Ziljank in mu izročilo šopek planinskih cvetic. V Bovecu so mu napravili Slovenci podoknico; tri četrt ure je poslušal pevce, ki so peli lepe slovenske pesmi; sam je zahteval, da ga naj ogovarjajo Slovenci v svojem jeziku. V Divači so slovenska dekleta ponudila cesarju najboljšo domačo črnino, katero je tudi izpil.

Italijani pa so mu poslali takrat v pozdrav — Oberdanka, ki bi naj cesarja umoril. A božja roka je čuvala nad dragim življenjem cesarjevim.

Leta 1883 je prišel cesar drugič na slovensko zemljo. V Radgoni je prijalalo 170 slovenskih mož na konjih cesarju in pozdrav. Občleni so bili v beguše, poveljnik jim je bil učitelj Strniša. Polez njih se je zbralo 50 slovenskih strelcev iz Verzeja pod poveljstvom Pinteriča. Tudi v Mariboru, Ptujju, Slatini, Šmarju, St. Juriju ob južni žel., v Celju, na Laškem in v Zidanem mostu so ga pozdravljali Slovenci.

Leta 1891 je prišel cesar v Celje zaradi velikih vojaških vaj. Z županom Glivicom je govoril slovenski, slovenske pevce je z veseljem pozdravil.

Leta 1895 je prišel v Ljubljano, da jo tolaži zaradi potresa.

Cesarica Elizabeta.

Cesarjeva žena, cesarica Elizabeta je bila rojena dne 24. decembra 1837 v gradu Posenhofen na Bavarskem kot tretje dete vojvode Maksa Jožefa bavarskega in vojvodinje Ludovike. Imela je štire sestre in tri brate. Na rojstni dan Elizabete se je sprehajal njen oče, vojvoda Maks, ves srečen po okolici gradu Posenhofen. Sreča ga stara revna žena, ki je nosila težko butaro drv. P. izjni vojvoda nagovori ženo in pravi: »Zakaj pa si naložite tako težko butaro? Saj bodele otnemgli pod njo!« — »Danes je sveti večer«, odgovori starka, »in ker svojim otrokom ne morem dati drugega božičnega darila, imajo naj nocoj vsaj toplo sobo.« — »Da, da danes je sveti večer«, dejal je vojvoda, jaz sem dobil danes že le, o božično darilo, pravo božje dete, Lizika ji bo ime. Prav srečen in vesel sem in z menoj se morate veseliti tudi vi in vaši otroci ter tudi obhajati srečen in vesel sveti večer! Vojvoda je izročil starki nekaj denarja, zvečer pa sta ji pinesla dva služabnika 2 polna jekasa daril in dva stotaka. Uboga žena je jokala od veselja. Cesar Franc Jožef se je v poletju 1853 mudil s svojimi starši v mestecu Išu na Gornje Avstrijskem, kjer je obhajal tudi svoj rojstni dan. Ob tej priliki je cesar spoznal bavarsko princezino Elizabeto, ki je bila stara tedaj 16 let. Radi njenih lepih čednosti in njene prikupljivosti je sklenil, da se bo poročil z njo. Mati cesarjeva je bila te novice izredno vesela. Drugi dan je cesar po sv. maši v išelski župni cerkvi stopil s svojo zaročenko pred duhovnika in mu rekel: »Gospod župnik, prosim, blagoslovite naju, to je moja nevesta!« Poroka se je vršila dne 24. aprila 1854 med 6. in 7. uro zvečer v dvorni kapeli na Dunaju. Pri poroki je poudarjal dunajski kardinal Raušer, ki je poročal visoki par: »Vse, kar je deviškega, lepega in nežnega, gleda v cesarici Elizabeti svoj vzor in svojo zaščitnico.« Vojvodinja Elizabeta je slovela že takrat kot globokoverna, ljudomila in blagosrečna princezinja. Radi svoje lepote je zaslovela daleč okoli. Bog je cesarjev zakon blagoslovil s tremi hčerami in enim sinom. Cesar in cesarica sta se izredno ljubila. Prava družinska sveča je vladala v cesarjevi rodbini, katero pa so zadnja leta kalili hudi udarci. Eden najhujših je bila gotovo smrt prestolonaslednika Rudolfa. Od tega časa cesarica Elizabeta ni bila več vesela. Ta hudi udarec je čutila do konca svojih dni. Žalovala je globoko, a je bila v tej žalosti tudi verna tolažnica svojemu možu — cesarju. Tih je prenašala najhujše gorje, ki more zadeti materino srce. Cesarica je bila iz-

redno usmiljenega srca. Povsod, kjer je hodila, je tolažila žalostne in jim dejanski pomagala. Obdarovala je vsako leto na tisoče revežev, ki so jo, posebno na Dunaju, zvali svojo »mater«. In tej blagi ženi je laški anarhist Luigi Luccheni (Lukeni) vzel dne 10. septembra 1898 v mestu Geneva na Švicarsken življenje. Kot divja zver je planil na njo in ji zasadel trivoglato pilo v prsa. Blaga cesarica je kmalu nato izdahnila. Cesar je tedaj, ko so mu poročali o groznem dogodku, izdihnil: »Ničče ne more umeti, koliko sem izgubil.« — Meni vendar ne ostane prihranjenega na tem svetu ničesar. Cesar je vse dni do svoje, smrti globoko žaloval za svojo blago ženo.

Cesarjevi otroci.

Bog je blagoslovil cesarjev zakon s tremi hčerami in enim sinom. Dne 5. marca 1855 se je rodila nadvojvodinja Zofija, ki pa je umrla že dne 29. maja 1857 v Budimpešti. Dne 12. julija 1856 je bila rojena druga hčerka, nadvojvodinja Gizela, ki se je dne 20. aprila 1873 poročila z bavarskim princem Leopoldom. Tretja hčerka, nadvojvodinja Marija Valerija, je zagledala luč sveta dne 22. aprila 1868. Poročena je od dne 31. julija 1890 z avstrijskim nadvojvodom Franc Salvatorjem. Nadvojvodinja Marija Valerija je bila posebna ljubljenska cesarjeva. Večkrat ga je morala obiskati in če mu je le čas količkaj dopuščal, je bival v poletju v krogu njene družine v Išu. Rojstvo vsake cesarjeve hčerke se naznani po vseh avstrijskih mestih z 20 in 1 strelom. Dne 21. avg. 1858 zjutraj ne vse zgodaj pa so oznanjevali topovi po vseh mestih zopet veselo novice. Kdor je slišal glas topa, je šel. Ko se oglasi dvajseti in drugi strel, je bila gotova novica, da se je rodil cesarju sin, naslednik na prestolu. Ni mogoče popisati veselja, ki sta ga ob tej priliki imela cesarski oče in mati. Cesarjevi Rudolfi se je poročil dne 10. maja 1881 z belgijsko princezino Stefanijo, rojeno dne 21. maja 1864. Cesarjevičur se je dne 2. septembra 1883 rodila edina hčerka Elizabeta, ki je sedaj poročena s princem Windischgrätz. Cesarjevič Rudolf je bil največje veselje svojih staršev ter ponos in upanje Avstrije. Žal, da je umrl mnogo prezgodaj, dne 30. januarja 1889. Vdova nadvojvodinja Stefanija se je omožila zopet z ogrskim plemenitašem grofom Lonyay.

Cesarjevi bratje.

Cesar je imel tri brate in sicer: nadvojvoda Ferdinand Maksimilijan (rojen dne 6. julija 1832), umrl kot cesar mehikanski dne 17. junija 1867, Karol Ludovik (rojen dne 30. jul. 1833), oče rajnega prestolonaslednika Franca Ferdinanda, umrl dne 19. maja 1896, in Ludovik Viktor (rojen dne 15. maja 1842). Ludovik Viktor še živi na Dunaju.

Rajni prestolonaslednik Franc Ferdinand.

Po smrti prestolonaslednika Rudolfa je bil proglašen za prestolonaslednika nadvojvoda Franc Ferdinand, sin cesarjevega brata nadvojvoda Karola Ludovika. Franc Ferdinand je bil rojen dne 18. decembra 1863. Poročen je bil z vojvodinjo Zo.ijo Hohenberg, rojeno grofico Chotek. Oba sta umrla kot žrtev srbskih morilcev dne 28. junija 1914 v Sarajevu. Franc Ferdinand je bil vnet katoličan in velik prijatelj Slovanov. Posebno je spoštoval nas Slovence in Hrvate. Zastopal je načelo, da se morajo dati vsem narodom njih narodne pravice. Visoki pokojnik je bil popolnoma prepričan o veliki važnosti katoliško-slovenskega življa na jugu naše države in nam je odločil prevažno nalogo v bodočnosti avstro-ogrške države. A nesrečna morilčeva roka je prestigla vse njegove velike načrte. Cesar je Francu Ferdinandu poveril mnogo važnih nalog. Navadno je zastopal Franc Ferdinand cesarja ne samo pri važnih opravkih v tujini, ampak tudi doma. Franc Ferdinand je preustrojil armada in je hotel z odločilnimi odredbami zasigurati Avstriji srečnejšo in prostejšo bodočnost.

Novi cesar.

Ko je umrl prestolonaslednik Franc Ferdinand, je prevzel prestolonasledstvo nadvojvoda Karl Franc Jožef, najstarejši sin pokojnega nadvojvode Otona in nadvojvodinje Marije Jožefe. Rojen je dne 17. avgusta 1887. Poročen je s parmsko princesinjo Cito. Novi cesar je sedaj star 29 let. Po smrti Franca Ferdinanda mu je cesar izročil mnogo važnih poslov. A najvažnejšo nalogo je dobil novi cesar s tem, ko se mu je izročilo najprvo glavno poveljstvo čet, ki so prodirale v letošnjem poletju iz Tirolskega v Italijo. In pozneje vrhovno poveljstvo na rusko-rumunskem bojišču. Novi cesar slovi kot prijazen in zelo ljudomil človek. Z vojaki občuje kakor z brati. Slovenski vojaki, ki so imeli priliko biti v njegovi bližini, so polni hvale o novem avstrijskem vladarju. Novi cesar govori tudi več slovanskih jezikov.

Naša nova cesarica.

Naša nova cesarica nadvojvodinja Cita je bila rojena dne 9. maja 1892 kot princesinja vojvodske hi-

še Parma. Ze kot mlada princesinja je bila znana kot velika dobrotnica revežev. Neštokrat je prosila svoje stariše za darove v denarju, obleki in živilih, katere je osebno prinašala revežem in jih med nje razdeljevala. Nobeno vreme ji ni bilo preslabo, da bi ne pohitela med nje in nobena bajta ji ni bila prenzika, da bi jim ne prinašala pomoči in tolažbe. — Kakor je cvetela ob Starnberskem jezeru rajna naša cesarica Elizabeta in je postala znana širši javnosti še le, ko se je z našim blagorokojnim cesarjem Franc Jožefom zaročila, tako tudi javnost ni niti se slutila, da postane ponižna parmska princesinja Cita še kedaj bodoča avstrijska cesarica. Svoje mlade dni je preživela naša nova cesarica ne daleč od Dunaja, v gradu Svarcau, ki je last parmskega vojvode Roberta. Tu je živela naša nova cesarica kakor brhka princesinja veselo in zadovoljno. Pesmi, ki jih je prepevala v krasnih gozdovih okrog gradu, so se zdaj v spominu Dunajčanom in Dunajčankam in nihče teh ni takrat slutil, da prepeva lepe pesmi naša bodoča cesarica.

Poletu leta 1911 jo je s ozrni nadvojvoda Karl Franc Jožef, naš novi cesar in se z njo zaročil. Poroka se je vršila dne 21. oktobra 1911 v najširšem slogu. Naš že blagorokojni cesar se je osebno udeležil poroke ter novoporočecema najprisrčnejše čestital. Mlada zakonska sta v začetku bivala na gradu Varthole, od izbruha vojske pa za cesarskem gradu na Dunaju.

Otroci našega novega cesarja.

Naši novi cesarski dvojci so se dosedaj narodili 4 otroci. Franc Jožef Otton, rojen dne 20. nov. 1912; Adelhajda, rojena dne 21. decembra 1913; Robert, rojen dne 8. februarja 1915 in Feliks, rojen dne 31. maja 1916.

Rumunsko bojišče.

Naši zmazovito prodirajo v Rumunijo. Cete, ki so severovzhodno od Orsove vdele v Rumunijo (Vlahijo), so v večdnevni bitki pri Targu-Juiu (južno od Petrovega) premagale Rumune in prodrele dne 21. t. m. do mesta Kraiova, ki leži na široki rumunski ravnini ob reki Sil ob železnici Orsova—Bukarešta. Krajovo so naši zasedli. Rumunska armada pri Orsovi je odrezana od ostale armade. Rumuni se severno od Kampolunga in Sinaie ter na severovzhodni rumunski meji krčevito branijo. Sovražne čete ob reki Aluti so v nevarnosti, da jih naši od juga obkrožijo. V bližnjih dneh se bo bila na rumunski ravnini vzhodno od Kraiove in ob reki Aluta večja bitka. V Dobruči nič novega.

Italijansko bojišče.

Naši so zadnje dni iztregali Italijanom vzhodno od Gorice in v Vipavski dolini (pri Bilcih) več strelskih jarkov in tako pomaknili svojo črto nekoliko bližje Gorici. Italijani se baje z veliko žilavostjo pripravljajo na deseto ofenzivo.

Rusko bojišče.

Na ruskem bojišču skoro nobenih važnejših dogodkov. Edino v galiskih Karpatih (pri Ludovi) so se zadnje dni vršili manjši boji.

Macedonsko bojišče.

Bitolj je padel! Dne 18. novembra se je Sarraillovi armadi posrečilo zavzeti važne višine južno-vzhodno od Bitolja ter močno utrjeno bolgarsko postojanko Čepel. S tem je bila usoda Bitolja zapetena. Bolgari so zapustili mesto in Bitolj je zasedla Sarraillova armada. Sedaj se vršijo siloviti boji že severno od mesta Bitolj.

Francosko bojišče.

Na francoskem bojišču traja borba med rekama Ancre in Somme že 136 dni. Angleži so baje že spravili na francosko bojišče 40 novih velikanskih topov, kakoršnih nima še nobena druga država.

Tedenske novice.

Duhovniška vest. Zopet nameščen je č. g. Jurij Cvetko kot kaplan pri Sv. Vidu pri Grobelnem iz učiteljske službe. Na petrazredni ljudski soli Lajtersberg—Krcvine je razpisano meslo učitelje. Prošnje do 15. decembra.

Osebna vest. Fregatai zdravnik dr. Iv. Fras, naš rojak od Sv. Jurija ob Ščavnici, je imenovan za liniškega zdravnika.

Slovenska gimnazija v Kromerizu se je ustanovila za slovenske begunce. Dijaki se sprejmejo brezplačno in so z vsem na državne stroške oskrbljeni. Prošnje se naj vložijo pri okrajnem glavarstvu, kjer begunci stanujejo, tekom osem dni. Prošnji je priložiti zadnje spričevalo.

Slov. kat. izobr. društvo „Kres“ v Gradcu ima v nedeljo, dne 26. nov. t. l. po poldanskih slov. večernicah svoj letni občni zbor v društvenih prostorih. Spored: Poročilo odbora in revizorjev, volitev novega odbora.

Naročajte „Glasnik“ najsv. Srcu! Kmalu izide 12 številka tega za versko življenje pomenljivega lista. V novem letniku, čegar 1. številka bo že izšla o Božiču, bo izhajal še v enkrat tako velikem obsegu, kakor v starem. Prinašal bo mnogo zanimivega berila in bo krepko pospeševal češčenje božjega Srca Jezusovega in Srca Marijinega med našim narodom. Med drugim bo razlagal dvanajstere obljube božjega Srca, kar bodo lahko č. g. dušni pastirji porabili za premišljevanje vsak prvi petek. Tudi za vojake bo prinesel marsikaj zanimivega. Vsled splošne draginje bo znašala naročnina na leto 2 K. List zasluži vsestranske podpore in bi pravzaprav moral biti že najbolj razširjen med našim ljudstvom. To se sicer ni, pa lahko sčasoma postane, ako bodo prijatelji božjega Srca pridno zanj nabirali naročnike. To se posebno prosimo vse č. gg. dušne pastirje. Stari naročniki, ostanite vsi zvesti in pridobite še veliko novih! „Glasnik“ bi naj bil v vsaki krščanski hiši. A naročajte list tudi vojakom. Oglasite se takoj, ko dobite 12. številko, za novi letnik pri vaših dušnih pastirjih, da se lahko določi, koliko iztisov se naj tiska novega letnika. Božje Srce Jezusovo bo bogat plačnik vsem, ki se trudijo za razširjenje nj govega češčenja po „Glasniku“ najsv. Srcu.

Peto vojno posojilo je razpoloženo v podpis do dne 16. decembra t. l. Podpiše se lahko na pošti, pri davkarjih, pri vsaki banki in pri vseh raznovrstnih denarnih zavodih, kjer se dobi tudi potrebna pojasnila. Posojilnice, ki so pri Zedružni Zvezi ljubljanski, istotako sprejemajo podpise.

Borojevič slavi mlade slovenske junake. Generalni polkovnik pl. Borojevič je poslal c. kr. namestništvu v Gradcu naslednje pismo: „V predloženih poročilih o bojih, ki so se vršili v zadnjih mesecih, so se med drugimi posebno pohvalno omenili tudi prostovoljni strelci 1., 2. in 3. stotnije strelskega bojnega bataljona Maribor IV. Tako častništvo, kakor tudi moštvo tega bataljona je s pogumno vsrajnostjo v najhujšem topničarskem ognju in z odlično pogumnim vedenjem in zvestim spolnjevanjem dolžnosti prispevalo k popolnemu vspehu. Te lepe vojaške čednosti so dobile najpopolnejšo priznanje v pohvali, ki so jo ti hrabri možje dobili od svojih predstojnikov. 37 hrabrostnih svetinj kinde prsa teh junakov. To naznanjam s posebnim veseljem. Borojevič l. r. gen. polk.“

Vjetniki v Rusiji se spominjajo „Slovenskega Gospodarja.“ Dobili smo sledečo dopisnico: Ufa, 28. avg. 1916. Slavno uredništvo! Vsem ocnjenim čitateljem „Slovenskega Gospodarja“ pošiljam najsrčnejše pozdrave. Žalibog nisem dobil že po 11. mesecu še nobenega poročila iz ljube domovine. Največja tolažba za nas vojne vjetnike so poročila iz domovine. Daj Bog skoraj rešitev in srečno in veselo svidenje v domovini! Se enkrat pozdrav vsem domačinom od Ludovika Perko iz Ivanjce, Ljutomer.

Oprostitev podkovskih kovačev, ki so črnovojniki, od vojaške službe. O priliki ogledovanja konj po klasifikacijskih komisijah od uradnikov vojnega ministrstva se je doznalo, da v večini občin zelo pomanjkuje dobrih podkovskih kovačev. Vsled tega pa preti nevarnost, da bo veliko konj postalo nesposobnih za vojaške namene vsled napak in boleznih na kopitih, na kosteh in kitah nog. C. kr. okrajna glavarstva se glasom odloka c. kr. kmetijskega ministrstva z dne 24. oktobra 1916, št. 48.023, pozovejo, tozadevne razmere v občinah preiskati ter v največjem obsegu staviti predloge, da se podkovski kovači oproste od črnovojniške službe, zlasti če se gre za starejše kovače, ki so v zaledju in ki niso sposobni za vojaško službo v bojni črti. Zaradi velike važnosti te zadeve je postopati z največjo nujnostjo, to se pravi, občine naj takoj vložijo na okrajna glavarstva prošnje za oprostitve podkovskih kovačev.

Pojasnila za potna dovoljenja. Vrhovno armadno poveljstvo razglša: Ker se množijo slučajji, da prosijo razne osebe pismeno ali brzojavno vrhovno armadno poveljstvo za pojasnila o potnih dovoljenjih ter vsled tega povzročajo vrhovnemu armadnemu pe-

veljstvu veliko nepotrebnih pisarij, se izjavlja, da vrhovno armadno poveljstvo v bodoče ne bo več dajalo nobenih tozadevnih pojasnil. Pojasnila za potna dovoljenja bo dajala samo pristojna okrajna politična oblast, v mestih Maribor, Ptuj in Celje pa mestna politična oblast.

Spodnještajerska ljudska posojilnica v Mariboru, Stolna ulica št. 6, sprejema podpise na 5. avstrijsko vojno posojilo in daje potrebna pojasnila v uradnih urah.

Gospodarske novice.

Naročila za semenski krompir. Radi velikega pomanjkanja jedilnega krompirja bo nastalo spomladi še večje pomanjkanje semenskega krompirja. Opozarjamo posestnike, da si že sedaj odberejo in določijo potrebne množine krompirja za seme. Kdor pa vidi, da mu bo semenskega krompirja na vsak način zmanjkalo ali želi radi potrebe spremembe semenarja kako drugo krompirjevo vrsto za seme, pa naj takoj pri občinskem uradu javi svoje potrebe. Zadnji čas za taka naznanila je do 30. novembra. V takem naznanilu se mora navesti: ime in stanovalešče posilca, velikost posestva, površina njive, ki se bo nasadila s krompirjem in potrebna množina semenskega krompirja v kilogramih. Županstva morajo ta naznanila vpslati najpozneje do 15. decembra t. l. okrajnemu glavarstvu.

Kmetje in kmetice pozor! Cesarski namestnik grof Clary je izjavil pri zadnjem posvetovanju vseh zastopnikov v Gradcu, da se bo oziralo in vstelo pri popisovanju zalog na množino zasezene moke in žita, katerega je odvzela oblast ob priliki zapore mlinov.

Sladkor za kmetstvo prebivalstvo. Dež. odbornik dr. Verstovšek je zahteval od cesarskega namestnika, naj skrbi za to, da dobijo kmetje dovolj sladkorja. Poudarjal je, da kmetice oddajo vse pridelke; zato pač smejo zahtevati vsaj to, da se jim oskrbi sladkor za kavo. Namestnik je obljubil, da bo ukrenil vse potrebno. Do konca tega meseca se izdajo posebni ukrepi za oskrbo dežele s sladkorjem.

Cene za les. Dunajske velike lesne trgovine so sklenile sledeče lesne cene, ki so veljavne za kubični meter do preklica: Hlodi (smrekov, jelov, borov les) 45—55 K, hlodi (bukov, hrastov in sploh trdi les) 98—110 K. Hrastove debele deske 240 K, tanjše 268 K. Čtesani ali oglati žagan les (smreka, jelka, bor) 65—85 K, bukov, hrastov pa 230—240 K. Na Češkem so lesne cene za 15 do 20% višje, v Galiciji pa za 10 do 15%. Za Štajersko so določene sledeče, razmeroma nizke cene: Mehki hlodi neotesani 38—55 K, trdi 55—98 K, mehke deske 88—110 K, oglati ali otesani mehki hlodi 75—105 K, trde deske 110—200 K. Cene za les naraščajo, blaga je malo, popraševanje pa živahno.

Cene za predivo. Za laneno predivo je določilo trgovinsko ministrstvo sledeče najvišje cene: za otreseno laneno predivo I. vrste, gostitev v vodi: 270 K za 100 kg; za otreseno laneno predivo II. vrste, gostitev v vodi: 220 K za 100 kg; za otreseno laneno predivo III. vrste, gostitev v vodi: 180 K za 100 kg; za zmikani lan I. vrste, ki ga v predtlačni ni treba več mlati, 270 K za 100 kg; za tri lan prima 220 K za 100 kg; za tri lan I. vrste 200 K za 100 kg; za tri lan 180 K za 100 kg; za tri lan III. vrste 160 K za 100 kg; za trto predivo in tuljev lan: I. vrste 120 K za 100 kg; II. vrste 90 K za 100 kg; III. vrste 60 K za 100 kg; za potirke, kolikor so pripravni za prejo, 30 K za 100 kg. — Od vlade določeni nakupovalec za predivo na Slovenskem Štajerskem in Kranjskem je trgovec Michael Omahen mlajši v Višnjigori na Kranjskem.

Hmelj. Na hmeljskem trgu v Zalcu se je v zadnji dobi pokupilo, oziroma poprodalo le nekaj malo tujega hmelja in so bile cene za tuj hmelj samo na papirju. Hmeljski prekupei, ki so pokupili večinoma vse zaloge tujega hmelja, čakajo sedaj na ugodno priliko, da ga drago prodajo. Neka inozemska trdka je ponujala za savinjski hmelj 120 K za 50 kg, a hmeljski prekupei ga niso hoteli prodati niti ene same bale.

Razne novice.

Prerokba glede vstajenja Poljske. Leta 1810 je poljski dominikanec oče Korcennecki videl v svoji stanici čudno prikazen. Sredi stanice je stal jezuit v črni halji, ki se je izdal za mučenika Andreja Bobola. Ta jezuit je bil dne 16. maja 1657 vjet od razkolnih Rusov, ki so ga na grozovit način mučili do smrti, ker je tako ognjevit razširjal katoliško vero. Pater Korcennecki je takrat goreče molil k temu mučeniku, da naj reši poljsko domovino krute ruske vlade. Prikazal se mu je tedaj Bobola in mu veli, da naj odpre okno svoje stanice. Skozi okno zagleda o. Korcennecki namesto ozkega samostanskega vrteca širok ravan, ki je bila pokrita z neštetiimi vojnimi trumami evropskih narodov: Rusov, Turkov, Francozov, Angležev, Avstrijcev, Prusov in drugih narodov, katerih ni mogel spoznati, ki so se v silno krvavi bitki bojevali med seboj. In blaženj Bobola mu pravi: „Kadar bo vojski, ki si jo videl zdaj v podo-